

לך למקום שאין בו שביל מעריך שיעור לאור דמותו של סמל גיא בזק ז"ל כתיבת מערך השיעור: נטע שושן-פאר - רשת אורט

- חלק א': נתוני יסוד ומבוא למורה**
- **שם הנופל:** סמל גיא בזק ז"ל.
 - **הסטיקר:** " אל תלך לאן שהשביל מוביל אותך, לך למקום שאין בו שביל והשאר אחרים עקבות "
 - **" דרך חדשה "**
 - **רציונל פדגוגי:** "מהמיתוס אל האנושי" - נפגוש את גיא כנער מחונן, שנון וסקרן, שאהב לטייל בשבילים נסתרים ולפרוץ דרכים באמנות, בבישול ובספורט אתגרי. נלמד שההליכה בדרך סלולה מעניקה וודאות, אך סלילת "דרך חדשה" היא זו שמאפשרת להותיר חותם בעולם ולברוא מציאות מתוקנת.
 - **מטרות השיעור:**
 1. **חיבור רגשי:** הכרת דמותו הרב-גונית של גיא וגבורתו בקרב כיסופים.
 2. **הקניית ידע והגות:** הבנת המושג "דרך חדשה" כהמצאה עצמית מחדש ושבירת קיבעון.
 3. **בירור זהות:** בחינת הבחירות האישיות של התלמיד בין השביל המוכר לשביל הייחודי לו.
 4. **אחריות למעשה:** הובלת יוזמה ל"סלילת נתיב" חברתי חדש בבית הספר.
 - **רקע על הדמות (תמצית למורה):** גיא נולד בפריז, גדל בכוכב יאיר והיה אוטודידקט מחונן. הוא שירת בגולני, בגדוד עליו פיקד אביו 25 שנים קודם לכן. בשמחת תורה נלחם במשך שלוש שעות בנחיתות מספרית בקיבוץ כיסופים והציל תושבים רבים עד שנפל בקרב

- חלק ב': מהלך השיעור (60 דקות)**
1. **טבעת רגשית: "הניצוץ" - שביל אישי במדבר (10 דקות)**
 - **המטרה:** יצירת עניין ראשוני דרך אהבתו של גיא לטיולים ולחופש.
 - **פעילות פתיחה (טריגר) – "ערכת שביל ישראל":** המורה מניח במרכז המעגל חפצים המאפיינים את גיא: (למשל - סנובורד (או תמונה), כלי ציור, ספרי בישול ומפת שביל ישראל, אפשר להוסיף גם נעלי ריקוד, מחשב, מחשבון, כלי כתיבה, בובת בעל חיים). התלמידים מתבקשים לבחור חפץ אחד שמייצג עבורם פריצת דרך אישית.
 - המשימה - בחרו חפץ אחד שמייצג עבורכם 'פריצת דרך' שאתם שואפים אליה, או תחום שבו הייתם רוצים להעז ולסלול בו דרך חדשה משלכם.**
 - **הקשר לגיא:** גיא אהב לטייל בחלקיו המדבריים של שביל ישראל ולגלוש במסלולים הקשים ביותר. גיא לא היה רק לוחם; הוא היה אוטודידקט, צייר, טבח וספורטאי אתגרי שאהב את החופש ואת המדבר. הוא האמין שבכל יום אדם צריך 'לגלף' את עצמו מחדש, כמו שפסל מגלף פסל מתוך אבן
 - שאלות לדיון:**
 1. מה בפרט הביוגרפי של גיא (אוטודידקט, צייר, לוחם) מעורר בכם רצון "להמציא את עצמכם מחדש"?

2. גיא בחר לשרת בגדוד של אביו אך לסלול בו את דרכו שלו. איך משלבים בין מסורת לבין "דרך חדשה"?

3. מתי אתם מרגישים שאתם מתנהגים כמו כולם רק כדי לא להיות שונים או כי זה מה שמצפים מכם?
4. תחשבו על משהו שאתם עושים ביום-יום רק בגלל ש"כולם עושים את זה" (למשל בבית הספר או בקבוצת הוואטסאפ). איזו פעולה אחרת או 'דרך חדשה' הייתם רוצים לנסות, כדי להרגיש שאתם באמת מחליטים על עצמכם ולא סתם הולכים אחרי כולם?

2. **טבעת הערך: "מעבדת סוללי הדרכים" לב השיעור - הגרעין הלמדני - (25 דקות)**
• המטרה: לימוד מעמיק של המושג "דרך חדשה" דרך המקורות של עגנון ובן-גוריון, והפיכתם לכלי מנהיגותי מעשי להתמודדות עם שינויים וקיבעון מחשבתי

לימוד הפרשנות (בזוגות): קריאת המשל של ש"י עגנון על האדם התועה ביער. עגנון מלמד שמי שהלך בדרך שבה תועים, יכול לעזור לאחרים לחפש "דרך חדשה".
• **ניתוח המושגים:** נבחין בין ה"סיני" (הבקיא בשבילים ישנים) לבין ה"עוקר הרים" (הסולל דרכים חדשות). נחבר זאת לדברי **דוד בן גוריון**, שטען כי מנהיג אמיתי צריך לדעת לאן הוא רוצה להגיע ולעורר אחרים למצות את יכולתם בזמן משבר.

א. המשימה: "מבצע טיול שנתי – המנווטים" (פעילות בזוגות)

המורה מחלק את הכיתה לזוגות. כל זוג מקבל "ערכת מנווט" הכוללת את המקורות מודפסים ודף משימה (מפורט להלן).

המקורות ללימוד (מול עיני התלמידים):

מקור 1: ש"י עגנון - משל היער

"פעם אחת אמר רבנו... משל: אדם תועה כמה ימים ביער ולא היה יודע איזוהי דרך נכונה. פתאום ראה אדם אחר הולך לקראתו... שאל אותו: אחי, אמור לי היכן הדרך הנכונה... אמר לו: אחי, אף אני איני יודע, שאף אני תועה כאן כבר כמה ימים, אלא אומר לך בדרך שהלכתי אני, יכול לומר לך, שבדרך זו תועים. ועכשיו נחפש דרך חדשה... שבדרך שהלכנו עד עכשיו אין לנו ללכת, שבדרך זו תועים. אלא עכשיו נחפש דרך חדשה".

מקור 2: דוד בן גוריון - המציאות המשתנה

"עליך לדעת בבטחה מהם יעדיך, ולהחזיקם תמיד נגד עיניך... ומכיוון שהעולם אינו שוקט אף לרגע, ובמגמות העוצמה מתרחשות כל העת חליפות ותמורות, **עליך תמיד לשקול ולבחון מחדש את המדיניות שהחלטת לנקוט לשם מימוש היעדים שבחרת.** מנהיג פוליטי חייב להקדיש זמן רב למחשבה".

• **דף המשימה לזוגות:** "מעבדת הניווט של גיא"

1. בחירת השותף למסע (שיח קצר): דמיינו שאתם יוצאים למסע הישרדות במדבר יהודה. עליכם לבחור שותף אחד שיוביל אתכם:

ה"סיני": מישוהו שזוכר בעל פה את כל המפות הישנות של המדבר משנות ה-70.
ה"עוקר הרים": מישוהו שמעולם לא היה שם, אבל יודע לסלול נתיב חדש ובטוח כשמגיעים פתאום למצוק שלא מופיע במפה. את מי הייתם לוקחים? למה? (כתבו משפט אחד).

2. זיהוי ה"יער" (עבודה עם מרקר): קראו את המקור של עגנון למעלה. סמנו במדגיש (מרקר) את המשפט המהווה את "נקודת המפנה" - הרגע שבו האדם הופך מ"תועה פסיבי" למנהיג שסולל דרך חדשה.

3. שאלה לזוג - במשל של עגנון, האיש עוצר ואומר: **בדרך שהלכתי... בדרך זו תועים**. תחשבו על מנהיג או על חבר שמוביל קבוצה - למה לדעתכם צריך **אומץ מיוחד** כדי לעצור את כולם ולהודות שטעינו? איך היכולת להגיד 'הדרך הזאת לא עובדת, בואו נחפש דרך חדשה' הופכת מישוהו למנהיג חזק יותר?

ב. אתגר הטיול השנתי (חיבור למציאות): אתם חברים ב"מועצת תלמידים" ומתכננים את המסלול לטיול השנתי במדבר. פתאום מגיעה הודעה: "בשל שיטפונות, המסלול הישן והמוכר חסום לגמרי". לפי בן גוריון: מה הדבר הראשון שמנהיג צריך לעשות כשהמציאות משתנה פתאום? (שימו לב למילים "לשקול ולבחון מחדש").

ברוח הסטיקר של גיא "דרך חדשה": הציעו "דרך חדשה" (מחשבה או פעולה) שיכולה להפוך את הטיול למוצלח אפילו יותר, במקום פשוט להתבאס שהמסלול המוכר בוטל.

ג. שאלות להבנה והעמקה (דיון מסכם במליאה):

פינוי הדרכים הישנות: עגנון טוען שבדרך שבה הלכנו עד עכשיו אין לנו ללכת, כי בה תועים. אם נסתכל על החברה שלנו היום (או על הכיתה) – אילו "דרכים ישנות" (כמו חרמות, סטיגמות, או חוסר הקשבה) מרגישות לכם כמו "דרך שבה תועים" שצריך להפסיק ללכת בהן כדי לפנות מקום לדרך חדשה? **מניעת הקיבעון:** בן גוריון אמר שהעולם לא שוקט לרגע. גיא בחר לשרת בגדוד של אביו (המסורת), אבל יצק בו את היצירתיות והשנינות המיוחדת שלו (החידוש). איך הסטיקר של גיא "דרך חדשה" עוזר לנו להישאר נאמנים לערכים שלנו, אבל מבלי להישאר מקובעים בשיטות של פעם כשמשהו במשפחה או בחברה משתנה?

3. טבעת הזהות: "איפה זה פוגש אותי?" - צומת ההכרעה (10 דקות)

- **המטרה:** בחינת הבחירה האישית בין השביל שדרכו בו רבים לשביל הייחודי.
- **פעילות זהות - "השביל שדרכו בו פחות":** המורה מקריא קטע משירים של **רוברט פרוסט** (שני שבילים נפרדו ביער צהוב) או **רחל שפירא** (הן תוכל לקום וללכת). כל תלמיד מקבל דף גזור בצורת עקבה וכותב עליו: "השביל הישן שבו נוח לי לצעוד" מול "הדרך החדשה שאני מעז/ה לסלול היום".
- **שאלות מנחות:**
 1. "בדרך שאדם רוצה לילך שם מוליכין אותו". האם אתם מרגישים שאתם "בוחרים" את הדרך שלכם או שהשביל הוא זה שמוביל אתכם?
 2. גיא "פנה לשבילים נסתרים וחשף מבואות נסתרים". באיזה תחום בחייכם (חברתי, לימודי) אתם מוכנים להיות "עוקרי הרים" ולסלול נתיב שלא הלכו בו לפניכם?

4. טבעת האחריות: "מבצע גילוף חברתי - יוצרים את היש מאין" (15 דקות)

- המטרה:** להפוך את התלמידים מ"צועדים" בדרכים סלולות ל"פסלים" המגלפים שבילים חברתיים חדשים, תוך אימוץ היכולת של גיא להמציא את עצמו מחדש בכל יום.
- הפעילות:** "הוראות הפעלה לשביל שלא קיים" (עבודה בקבוצות)
1. **שלב ה"קיר" (3 דקות):** המורה מציב במרכז הכיתה בריסטול גדול או לוח (ה"קיר"). התלמידים מתבקשים לזהות "קיר חברתי" – דפוס התנהגות בכיתה שמרגיש כמו "מבוי סתום" או "טייס אוטומטי" שאי אפשר לשנות (למשל: "אצלנו בחיים לא ידברו עם תלמידים ממגמה X", או "הקבוצה בווטסאפ תמיד תהיה מקום של ציניות").
 2. **שלב ה"גילוף" (7 דקות):** במקום לנסות "לתקן" את הקיר, הקבוצות הופכות ל"אוטודידקטיות" ברוח גיא. (אוטודידקט - אדם הלומד ורוכש ידע בכוחות עצמו). כל קבוצה מקבלת משימה: לכתוב הוראת הפעלה לדרך חדשה - פעולה אחת, קטנה ומפתיעה, ש"עוקרת הרים" ויוצרת שביל בתוך הקיר הזה.
 - **דוגמה:** אם הקיר הוא "השתקה בכיתה", הדרך החדשה תהיה: בכל פעם שמישהו מביע דעה לא פופולרית, 3 תלמידים שונים חייבים לשאול אותו שאלה סקרנית ומכבדת.

3. כל קבוצה ניגשת ללוח, מדביקה את הסטיקר של גיא "דרך חדשה" ליד ההוראה שלה, ומתחייבת ב"לחיצת יד חברתית" לבצע אותה ב-24 השעות הקרובות כדי להותיר עקבות ראשונים בשטח.

שאלות לדיון:

1. מפסל לפסל: ניטשה אמר שמיכלאנג'לו לא גילה פסל אלא גילף אותו מתוך האבן. איך הזיכרון של גיא, ש"גילף" את עצמו בכל יום מחדש כטבח, צייר ולוחם, נותן לכם את הכוח לא להיות "פסלים מקובעים" אלא "פסלים יוצרים" של המציאות החברתית שלכם?
2. לבחון מחדש את ה"מדיניות": בן גוריון טען שמנהיג חייב לשקול מחדש את המדיניות שלו כי המציאות משתנה. איזו "מדיניות" ישנה (הרגל או דעה קדומה) אתם מוכנים להשליך הצידה היום כדי לפנות מקום ל"דרך החדשה" שסימנתם בלוח?
3. בן גוריון אמר שמנהיג צריך לתת אמון באנשיו, לעיתים יותר ממה שיש להם בעצמם. איך ה"דרך החדשה" שלכם יכולה לתת אמון בחבר שאיבד את דרכו?
4. גיא הותיר עקבות כדי לסמן דרך לבאים. איזה "סימן" אתם משאירים היום בבית הספר שיעזור לאחרים למצוא את דרכם החדשה בקלות יתרה?

חלק ג –

משימת כתיבה ונספח

1. **משימת כתיבה:** משאירים עקבות בעקבות גיא

- כתבו למשפחתו של גיא: מהו ה"שביל החדש" שאתם בוחרים להעז ולסלול היום בחיים (בתחום החברתי, הלימודי או האישי) בעקבות המפגש עם דמותו של גיא?
- ספרו למשפחה איזו "עקבה" משמעותית גיא השאיר בליבכם וכיצד בכוונתכם להמשיך וליצור "יש מאין" במציאות שלכם בהשראת גבורתו.

2. **נספח – סמל גיא בזק ז"ל,** חלק זה בנוי כדף לימוד מונחה לחברותות

דף מקורות מונחה ללמידה בחברותות (לצילום וחלוקה)

סמל גיא בזק ז"ל

הסטיקר והמשפט המכונן

"דרך חדשה"

מתוך הפירוש של הרב שי פירון וג'קי שימל (מתוך הספר "פרקי בנים")

"היכולת להתחיל מחדש, לבחור לצאת ל'דרך חדשה', היא אחת המתנות הגדולות ביותר שניתנו לאדם. זוהי מתנה שדורשת אומץ לב רב, משום שהיא תובעת מאיתנו לשחרר דפוסים ישנים, לוותר על הרגלים כובלים, ובעיקר – להתגבר על הפחד מכישלונות העבר. לצאת לדרך חדשה משמעו להאמין שהעבר אינו כלא, ושמה שהיינו אתמול לא חייב להכתיב את מי שנהיה מחר."

"אנשים רבים נשארים במסלולים שלא טובים להם – במערכות יחסים פוגעניות, בהרגלים הרסניים או בקיבעון מחשבתי – רק מפני שהמוכר, גם אם הוא כואב, נתפס כבטוח יותר מהלא-נודע. הקריאה ל'דרך חדשה' מזמינה אותנו להמציא את עצמנו מחדש, לסלול נתיבים שלא הלכו בהם לפנינו, ולהאמין שתמיד, אבל תמיד, עומדת בפנינו האפשרות לתקן ולברוא מציאות טובה ומוארת יותר."

הסבר מושגים

- **דפוסיים ישנים / הרגלים כובלים:** התנהגויות או צורות חשיבה שאנו חוזרים עליהן באופן אוטומטי, לעיתים קרובות מבלי לשים לב, למרות שהן מעכבות אותנו או פוגעות בנו.
- **קיבעון מחשבותי:** חוסר יכולת לחשוב על פתרונות חדשים; מצב שבו אדם בטוח ש"ככה זה ואי אפשר אחרת", למרות שהמציאות השתנתה.
- **העבר אינו כלא:** ההבנה הפסיכולוגית שאדם לא מוגבל לנצח על ידי הטעויות או הבחירות שעשה בעבר, ויש לו בחירה חופשית לשנות כיוון.

שאלות הבנה והעמקה

שאלות הבנה:

1. על פי הפסקה השנייה, מדוע אנשים מעדיפים להישאר במצבים שלא טובים להם במקום לבחור ב"דרך חדשה"?
2. מה תובעת מאיתנו הבחירה לצאת לדרך חדשה, על פי הכותבים?

שאלות העמקה:

1. מתי קשה יותר לצאת לדרך חדשה: כשאנחנו חווים כישלון והתרסקות, או כשאנחנו חווים הצלחה בינונית ונוחה (באזור הנוחות)? נמקו את עמדתכם.
2. איך מתמודדים עם תגובת הסביבה (משפחה, חברים) כשהיא מתקשה לקבל את ה"דרך החדשה" שלנו, ומעדיפה שנישאר בדיוק כפי שהתרגלו לראות אותנו?

מקור השראה וחיבור לפירוש

מקור השראה (רבי נחמן מברסלב):

"אָסור ל'אַדעם' ל'היות זקן. זקן ז'ה תְּסָרוֹן, הִינּוּ שְׁפָכָר יָצָא מִפֶּתַח צְמִיחָתוֹ."

שאלת חיבור:

רבי נחמן לא מדבר על זקנה ביולוגית, אלא על זקנה נפשית – מצב שבו אדם מאבד את הרצון להשתנות ולצמוח. כיצד ציווי זה של רבי נחמן מחבר אותנו לחובה לצאת תמיד ל"דרך חדשה" שעליה מדברים הרב פירון וג'קי שימל? האם נער בן 17 יכול להיות, על פי הגדרה זו, "זקן"?

שאלה קיומית

האם ישנו תחום בחיים שלכם (לימודים, יחסים עם ההורים, הרגלי צריכת מסכים, תזונה) שבו אתם פועלים על "אוטומט" ומרגישים שהגיע הזמן לעצור, לחשב מסלול מחדש ולצאת בו ל"דרך חדשה"?

